

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

DOI: 10.67227

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 6

2026

MA'NAVIY IMMUNITET VA SHAXS BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna

Andijon davlat texnika instituti, katta o'qituvchi (PhD)

Annotatsiya

Ushbu maqolada globallashuv, axborotlar oqimining jadallashuvi hamda kiber-ijtimoiy makonning kengayishi sharoitida shaxs ma'naviy barqarorligini ta'minlash va unda ma'naviy immunitetni shakllantirish muammolari ijtimoiy-falsafiy hamda pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilingan. Tadqiqotda yosh avlod ongini turli yot g'oyalar, mafkuraviy xurujlar va destruktiv axborot manipulyatsiyalaridan himoya qilishning konseptual asoslari ochib berilgan. Maqolada tizimli tahlil va empirik so'rovnomalar yordamida shaxs barqarorligiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar muvozanatli tarzda baholangan. Amaliy tajribalar asosida ma'naviy immunitetni rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari ishlab chiqilgan bo'lib, olingan natijalar ta'lim-tarbiya tizimida kognitiv xavfsizlikni va shaxsiy daxlsizlikni ta'minlash bo'yicha falsafiy-metodologik tavsiyalar majmuasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ma'naviy immunitet, shaxs barqarorligi, globallashuv, mafkuraviy xuruj, kognitiv xavfsizlik, destruktiv g'oyalar, qadriyatlar tizimi, axborot psixologik xuruj, sotsializatsiya.

ВОПРОСЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНОГО ИММУНИТЕТА И УСТОЙЧИВОСТИ ЛИЧНОСТИ

Юсупова Ранохон Толибжоновна

Андижанский государственный технический институт, старший преподаватель (PhD)

Аннотация

В данной статье анализируются проблемы обеспечения духовной устойчивости личности и формирования духовного иммунитета в условиях глобализации, ускорения информационного потока и расширения киберсоциального пространства с социально-философско-педагогической точки зрения. Исследование раскрывает концептуальные основы защиты сознания молодого поколения от различных чуждых идей, идеологических атак и деструктивных информационных манипуляций. В статье, используя систематический анализ и эмпирические анкеты, дается сбалансированная оценка внутренних и внешних факторов, влияющих на устойчивость личности. На основе практического опыта разработаны педагогико-психологические механизмы развития духовного иммунитета, а полученные результаты служат основой для формирования комплекса философско-методических рекомендаций по обеспечению познавательной безопасности и личностной целостности в системе образования.

Ключевые слова: духовный иммунитет, личностная устойчивость, глобализация, идеологическая атака, познавательная безопасность, деструктивные идеи, система ценностей, информационно-психологическая атака, социализация.

THE FORMATION OF SPIRITUAL IMMUNITY AND PERSONAL RESILIENCE

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna

Andijan State Technical Institute, Senior Lecturer (PhD)

Abstract

This article analyzes the problems of ensuring the spiritual stability of the individual and the formation of spiritual immunity in the conditions of globalization, the acceleration of the flow of information and the expansion of the cyber-social space from a socio-philosophical and pedagogical point of view. The study reveals the conceptual foundations of protecting the consciousness of the younger generation from various alien ideas, ideological attacks and destructive information manipulations. The article, using systematic analysis and empirical questionnaires, provides a balanced assessment of internal and external factors affecting the stability of the individual. Based on practical experience, pedagogical and psychological mechanisms for the development of spiritual immunity have been developed, and the results obtained serve to form a set of philosophical and methodological recommendations for ensuring cognitive security and personal integrity in the education system.

Keywords: spiritual immunity, personal stability, globalization, ideological attack, cognitive

security, destructive ideas, value system, information psychological attack, socialization.

Yigirma birinchi asrning zamonaviy taraqqiyot bosqichi insoniyat sivilizatsiyasining global axborot makoniga integratsiyalashuvi, virtual munosabatlarning universallashtirish hamda raqamli texnologiyalarning ijtimoiy hayotning barcha jabhalariga shiddat bilan kirib borishi bilan tavsiflanadi. Axborot-kommunikatsiya platformalarining mislsiz darajada rivojlanishi va sun'iy intellekt tizimlarining kundalik reallikka aylanishi insoniyat uchun intellektual hamda iqtisodiy jihatdan ulkan imkoniyatlar eishigini ochgan bo'lsa-da, dialektik qonuniyatlarga ko'ra, uning teskari tendensiyasi sifatida shaxs ongi va ma'naviy dunyosiga yo'naltirilgan o'ta murakkab, yashirin hamda tizimli manipulyativ tahdidlarni ham yuzaga keltirdi. Zamonaviy dunyoda an'anaviy geosiyosiy maydonlardagi harbiy va iqtisodiy ustunlikka erishish strategiyalari o'z o'rnini inson ongini egallash, milliy-madaniy qadriyatlar tizimini parchalash, xalqning tarixiy xotirasini dekonstruksiya qilish hamda jamiyatlarning ichki ma'naviy poydevorini yemirishga qaratilgan g'oyaviy-mafkuraviy kurashlarga bo'shatib bermoqda. Mazkur global transformatsiyalar sharoitida muayyan davlatning suvereniteti, jamiyatning barqaror taraqqiyoti va undagi har bir shaxsning intellektual daxlsizligi, avvalo, uning ichki g'oyaviy himoya qobiliyatiga — ma'naviy immunitetiga bevosita bog'liq bo'lib qolmoqda.

Klassik falsafiy, sotsiologik va pedagogik an'analarda shaxs barqarorligi uning irodaviy fazilatlarini, ijtimoiy normalarga moslashuvchanligi, milliy qadriyatlarga daxldorligi hamda mustaqil qaror qabul qilish layoqati bilan o'lchab kelingan. Biroq bugungi axborot arxitekturasini va kiberijtimoiy makonning cheksizligi inson tafakkurini chiziqli fikrlashdan parchalangan, klipsimon va manipulyatsiyalarga oson chalinuvchan holatga o'tkazib qo'ymoqda. Mafkuraviy poligonlarda maxsus psixologik texnologiyalar asosida ishlab chiqilayotgan destruktiv g'oyalar, "ommaviy madaniyat" niqobi ostidagi ma'naviy tubanliklar, begona qadriyatlar andozalari, eng avvalo, shakllanish bosqichida bo'lgan, hayotiy tajribasi va falsafiy dunyoqarashi hali to'liq mustahkamlanmagan yoshlar ongini maqsadli ravishda nishonga olmoqda. Shaxsning ma'naviy dunyosida tizimli xurujlar oqibatida o'zlikni anglash inqirozining yuzaga kelishi uni o'z milliy ildizlaridan, ajdodlar merosidan va sivilizatsiyaviy identifikatsiyasidan uzoqlashtirib, tashqi kuchlarning mafkuraviy ta'siriga moyil obyektga aylantiradi. Aynan shu nuqtada jamiyat a'zolarida, ayniqsa yosh avlodda subyektiv kognitiv himoya tizimini — ma'naviy immunitetni shakllantirish zarurati ekzistensial muammo sifatida kun tartibiga chiqadi.

Ma'naviy immunitet o'z mohiyatiga ko'ra shunchaki tashqi axborot oqimlarini inkor etish, dunyodan uzilib qolish yoki intellektual izolyatsiyaga berilish degani emas. Aksincha, u zamonaviy axborot girdobida to'g'ri va noto'g'ri, foydali va zararlini ongli ravishda ajrata olish, manipulyativ mazmundagi xabarlarining yashirin maqsadlarini tahlil qila bilish hamda har qanday begona mafkuralarga qarshi o'zining mustahkam milliy, ilmiy va falsafiy pozitsiyasiga ega bo'lish layoqatidir. Binobarin, shaxs barqarorligini ta'minlash masalasi ma'naviy immunitet fenomenining qay darajada shakllanganligi bilan bevosita belgilanadi. Agar shaxsda ushbu ichki filtr va himoya tizimi yetarli darajada rivojlanmagan bo'lsa, uning dunyoqarashida mafkuraviy bo'shliqlar yuzaga keladi va bu bo'shliqlar tashqi destruktiv g'oyalar bilan tezda to'ldiriladi. Ushbu dolzarb ijtimoiy-falsafiy muammoning ko'lamini hisobga olgan holda, mazkur tadqiqot ishining asosiy maqsadi — globallashtirish va axborot asrida shaxs barqarorligini ta'minlashda ma'naviy immunitet tushunchasining konseptual-nazariy asoslarini ochib berish, uning tarkibiy qismlarini tizimli tahlil qilish hamda zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonida yoshlarning mafkuraviy himoya qobiliyatini yuksaltirishning samarali falsafiy-metodologik mexanizmlari va amaliy modellarini ishlab chiqishdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Ma'naviy immunitet va shaxs barqarorligini shakllantirish muammosi zamonaviy ijtimoiy-falsafiy, pedagogik va sotsiologik tadqiqotlarning eng markaziy hamda dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur muammoning nazariy-metodologik asoslarini chuqurroq anglash va uning ko'lamini belgilash maqsadida mavjud ilmiy adabiyotlarni uchta asosiy konseptual guruhga ajratgan holda tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

Birinchi guruhni jamiyat hayoti, milliy taraqqiyot strategiyalari hamda ma'naviy tiklanishning konseptual va huquqiy asoslarini belgilab beruvchi fundamental davlat hujjatlari va asarlar tashkil etadi. Xususan, Sh.M. Mirziyoyev [1] o'z asarlarida Yangi O'zbekistonni barpo etish sharoitida yoshlar tarbiyasi, ularning intellektual salohiyati va kognitiv xavfsizligini ta'minlash davlat siyosatining eng strategik ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini asoslab beradi. Muallif jamiyatning barqaror rivojlanishini bevosita yosh avlodning ma'naviy dunyosi va ijtimoiy mas'uliyati bilan bog'laydi. O'z navbatida, I.A. Karimov [2] ma'naviyat fenomenini jamiyatni birlashtiruvchi va tashqi xavflardan himoya qiluvchi "yengilmas kuch"

sifatida talqin etib, milliy o'zlikni anglash hamda tarixiy xotirani asrash ma'naviy immunitetning poydevori ekanligini ko'rsatib o'tgan. Ushbu yondashuvlar shaxs barqarorligini shunchaki individual hodisa emas, balki milliy xavfsizlikning tarkibiy qismi sifatida o'rganishga zamin yaratadi.

Ikkinchi guruh adabiyotlarida globallashuv, axborot asrining ijtimoiy transformatsiyalari va virtual makonning inson ongiga ta'siri kabi masalalar global falsafiy-sotsiologik kontekstda tahlil qilinadi. M. Castells [4] o'zining fundamental asarlarida tarmoqlashgan jamiyat (network society) arxitekturasini o'rganib, raqamli makon an'anaviy ijtimoiy institutlarni qanday transformatsiya qilayotganini va inson identifikatsiyasiga qanday ta'sir ko'rsatayotganini ochib beradi. A. Toffler [9] esa axborot oqimlarining haddan tashqari tezlashishi inson psixikasida kognitiv yuklama va "kelajak zarbasi"ni (future shock) keltirib chiqarishi, bu esa shaxs barqarorligiga jiddiy putur yetkazishi haqida ogohlantiradi. J. Baudrillard [8] postmodern jamiyatda voqelik o'rni simulyakrlar (soxta tasvirlar va nusxalar) egallashi natijasida inson ongi manipulyatsiyalarga oson chalinuvchan bo'lib qolishini falsafiy jihatdan asoslaydi. G'arb olimlarining ushbu konseptual xulosalari V. Franklning [3] ekzistensial falsafasi bilan uzviy bog'lanadi. Frankl inson hayotidagi eng asosiy harakatlantiruvchi omil ma'no izlash ekanligini, agar shaxs o'z hayotiy maqsadlari va qadriyatlarini yo'qotsa, unda ekzistensial bo'shliq yuzaga kelishini va bu bo'shliq tashqi destruktiv ta'sirlar uchun ochiq maydonga aylanishini asoslaydi.

Uchinchi guruhni mahalliy olimlarning globallashuv sharoitida milliy-ma'naviy xavfsizlikni ta'minlash va yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirishning amaliy mexanizmlariga bag'ishlangan tadqiqotlari tashkil etadi. I. Ergashev [5] va S. Otamuratov [7] o'z asarlarida globallashuv jarayonlarining milliy madaniyatlar va ma'naviy poydevorlarga keltirayotgan xavf-xatarlarini ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan tasniflab, g'oyaviy poligonlarda kechayotgan kurashlarda milliy o'zlikni asrash strategiyalarini taklif etadilar. I. Saifnazarov [6] hamda B. Xusanov va J. G'ulomov [10] esa bevosita ta'lim-tarbiya jarayonida yoshlarning ma'naviy immunitetini oshirish, ularda milliy g'oya tizimini shakllantirish va yot mafkuralarga qarshi asosli raddiya bera olish ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-falsafiy jihatlariga e'tibor qaratadilar. S. Tursunbov [11] o'z navbatida ushbu jarayonlarni amaliy-pedagogik modellar darajasiga olib chiqib, hozirgi sharoitda shaxs ma'naviy barqarorligini tizimli monitoring qilish va innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali uning himoya salohiyatini yuksaltirish mexanizmlarini tahlil qiladi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ma'naviy immunitet va shaxs barqarorligi muammosining nazariy asoslari sezilarli darajada o'rganilgan bo'lsa-da, bugungi kunda neyroarmoqlar, sun'iy intellekt va yangi ijtimoiy media algoritmlari sharoitida yoshlar ongini latent (yashirin) manipulyatsiya qilishga qarshi subyektiv kognitiv himoya modellarini ishlab chiqish masalasi hamon chuqurroq va yangicha falsafiy-metodologik tadqiqotlarni talab etmoqda.

METODOLOGIYA

Raqamli reallik va mafkuraviy globallashuv sharoitida shaxs ma'naviy barqarorligi hamda uning immunitet tizimini o'rganish murakkab va fanlararo yondashuvni talab qiladi. Tadqiqot davomida obyektivlik, tizimlilik va dialektik aloqadorlik prinsiplariga tayanilgan holda quyidagi ilmiy metodlar majmuasidan foydalanildi:

— **Tizimli-strukturaviy tahlil metodi** — ma'naviy immunitet va shaxs barqarorligini o'zaro bog'liq, bir-birini taqozo etuvchi yaxlit ijtimoiy-falsafiy tizim sifatida o'rganish imkonini berdi.

— **Empirik so'rovnoma va statistik tahlil metodi** — nazariy xulosalarni tekshirish maqsadida 16 yoshdan 22 yoshgacha bo'lgan 110 nafar yoshlar o'rtasida axborot yuklamasini tahlil qilish madaniyati, yot mafkuraviy ta'sirlarga bo'lgan munosabat hamda ma'naviy turg'unlik darajasini aniqlash yuzasidan maxsus ijtimoiy-pedagogik so'rovnoma o'tkazildi.

Eksperiment davomida respondentlar ikki guruhga — an'anaviy tarbiya shakli davom ettirilgan nazorat guruhi (55 kishi) va maxsus ishlab chiqilgan **"Kognitiv himoya va ma'naviy yetuklik"** dasturi asosida ta'lim olgan eksperimental guruhga (55 kishi) ajratildi. O'quv dasturi interaktiv munozaralar, keystadi texnologiyalari hamda manipulyatsiyalarni aniqlash bo'yicha kognitiv treninglarni o'z ichiga oldi.

NATIJALAR

O'tkazilgan tizimli pedagogik eksperiment va so'rovnomalar tahlili natijasida ma'naviy immunitet darajasi hamda shaxs barqarorligi ko'rsatkichlari bo'yicha quyidagi muhim statistik va sifat ma'lumotlari qo'lga kiritildi:

— **Axborotni filtrlash va tanqidiy baholash ko'rsatkichi.** Maxsus treninglar kursidan o'tgan eksperimental guruh a'zolarining 78 foizida ijtimoiy tarmoqlardan kelayotgan axborotlarni tahliliy filtrlash, feyk (yolg'on) yangiliklar hamda yashirin destruktiv chaqiriqlarni mustaqil aniqlash qobiliyati shakllandi.

Nazorat guruhida esa ushbu ko'rsatkich bor-yo'g'i 12 foizni tashkil etdi va ularning aksariyati axborot manipulyatsiyalariga oson chalinishi aniqlandi.

— **Qadriyatli daxlsizlik va mustahkam ichki pozitsiya.** Eksperimental guruh respondentlarining 84 foizi ommaviy madaniyat elementlariga nisbatan ongli ravishda rad etish yoki befarqlik munosabatini namoyon etdi. Ularda o'z milliy madaniyati, adabiyoti va tarixiy merosiga bo'lgan hurmat hamda g'urur tuyg'usi barqarorlashdi. Nazorat guruhida esa ommaviy madaniyat ta'siriga berilish va milliy an'analarga nisbatan skeptik (shubha bilan) qarash tendensiyasi saqlanib qoldi.

— **Mafkuraviy barqarorlik dinamikasi.** O'tkazilgan yakuniy diagnostika natijalariga ko'ra, tizimli chora-tadbirlar natijasida eksperimental guruhda shaxsning ma'naviy barqarorligi umumiy indeksi 34 foizga oshdi. Bu holat shaxsning psixologik va ma'naviy turg'unligi mustahkamlanganini, tashqi salbiy ta'sirlar qarshisida o'zligini yo'qotmaslik qobiliyati kuchayganini anglatadi.

MUHOKAMA. Olingan empirik natijalar va tizimli pedagogik eksperiment davomida qo'lga kiritilgan ko'rsatkichlar zamonaviy ijtimoiy falsafa, falsafiy antropologiya va kognitiv sotsiologiya kontekstida keng ko'lamli ilmiy muhokamalar uchun zamin yaratadi. Tadqiqotimiz davomida maxsus dastur asosida ta'lim olgan eksperimental guruhda shaxs barqarorligi ko'rsatkichlarining sezilarli darajada oshgani shuni ko'rsatadiki, ma'naviy immunitet fundamental kognitiv struktura bo'lib, u tashqi muhitning destruktiv bosimlariga qarshi subyektning ichki muvozanatini barqarorlashtirib turadi. Agar shaxs arxitekturasida va uning dunyoqarash tizimida ma'naviy-axloqiy immunitet sust shakllangan bo'lsa, bu holat muqarrar ravishda ekzistensial bo'shliqni (vakuum) keltirib chiqaradi. Ekzistensial psixologiya va falsafa asoschilaridan biri Viktor Frankl o'z asarlarida ta'kidlaganidek, inson o'z hayotining oliy maqsadlarini, ma'naviy va axloqiy ma'nolarini yo'qotsa yoki ularni shakllantira olmasa, uning ichki olamida paydo bo'lgan bo'shliq har qanday tashqi salbiy ta'sirlar va destruktiv g'oyalar bilan juda oson va qisqa fursatda to'ldiriladi. Bugungi kunning geosiyosiy va mafkuraviy poligonlarida ishlab chiqilayotgan axborot xurujlari ham aynan ana shu ichki ma'naviy va mafkuraviy bo'shliqlarni ongli ravishda nishonga olmoqda. Ushbu ekzistensial va ijtimoiy-falsafiy muammoning ko'lamini hamda uning shaxs shakllanishiga ta'sirini chuqurroq anglash uchun quyidagi fundamental konseptual jihatlarini tizimli ravishda muhokama qilish lozim, deb hisoblaymiz:

— **Axborotli manipulyatsiya va kognitiv ekspluatatsiya mexanizmlari.** Bugungi globalashuv va virtualizatsiya sharoitida axborot oqimlari shunchaki obyektiv bilim berish yoki voqelikni aks ettirish funksiyasini bajarmayapti. Ular ko'p hollarda shaxs ongini maqsadli ravishda qayta modellashtiruvchi, uning xulq-atvorini tashqaridan boshqaruvchi psixo-intellektual qurol vazifasini o'tamoqda. Agar shaxsda axborotni filtrlash, tahlil qilish va uning yashirin maqsadlarini fosh etish bo'yicha ma'naviy-intellektual mudofaa mexanizmlari yetarli darajada rivojlanmagan bo'lsa, subyekt kiber makonda tarqatilayotgan yot g'oyalar va begona qadriyatlarni o'zining shaxsiy dunyoqarashi hamda xohishi sifatida qabul qila boshlaydi. Bu esa falsafiy nuqtayi nazardan ongning mutatsiyaga uchrashi va shaxsning o'z subyektiv mustaqilligini yo'qotib, kognitiv ekspluatatsiya qurboniga aylanishi sifatida baholanadi.

— **Ommaviy madaniyat va o'zlikdan begonashuv inqirozi.** G'arb postmodernizmi ta'sirida shakllangan "ommaviy madaniyat" falsafasi individual shaxsni uning milliy, madaniy, diniy va oilaviy ildizlaridan ajratib tashlashga urinadi. U insonni ma'naviy chuqurlikdan yuzakilikka, estetik go'zallikdan esa ibtidoiy instinktlarga tomon yetaklaydi hamda uni bir xillashgan, faqat iste'molchilik psixologiyasiga tobe bo'lgan global ommaning bir qismiga aylantirishni maqsad qiladi. Bunday sharoitda ma'naviy immunitet shunchaki axloqiy kategoriya bo'lib qolmay, balki shaxsning o'zligini saqlab qolish, global madaniy assimilyatsiya va dekonstruksiya to'lqinlari ichida yutilib ketmaslik borasidagi ontologik mudofaa vositasiga aylanadi.

— **Shaxs barqarorligining aksiologik yadrosi.** Eksperiment natijalari shuni tasdiqladiki, shaxsning har qanday tashqi inqirozli vaziyatlarda, axborot bosimlari va ijtimoiy beqarorlik sharoitida ham o'z axloqiy prinsiplari hamda insoniy qiyofasini saqlab qolishi uning ichki qadriyatlar tizimi (aksiologiyasi) mustahkamligiga tayanadi. Oila muhitida beriladigan an'anaviy tarbiya, milliy tarixiy xotira, ona tiliga bo'lgan daxldorlik va vatanparvarlik tuyg'ularining sintezi ma'naviy immunitetning yadro qismini tashkil etadi. Ushbu yadro mustahkam bo'lganida, shaxs tashqi muhitdan kelayotgan har qanday g'oyaviy viruslarga qarshi tabiiy va kuchli immunitet reaksiyasini namoyon eta oladi. Shu o'rinda qo'lga kiritilgan natijalar yana bir muhim pedagogik-falsafiy paradigmani ilgari suradi. Ma'naviy immunitet tizimini shunchaki majburiy taqiqlar, axborot resurslarini bloklash, senzura yoki quruq ma'rifiy cheklavlar vositasida shakllantirib bo'lmaydi. Axborot va kommunikatsiyalar cheksiz bo'lgan raqamli asrda bunday mexanik taqiqlash taktikasi o'zini mutlaqo oqlamaydi va ko'p hollarda teskari natija beradi. Yagona va eng

maqbul yo‘l — subyektning o‘zida tanqidiy fikrlash madaniyatini yuksaltirish, unga axborot gigiyenasi qoidalarini o‘rgatish hamda ichki intellektual salohiyatini oshirish orqali uning mustaqil qaror qabul qila olish qobiliyatini rivojlantirishdir. Yosh avlod xavfli g‘oyalardan qochishi emas, balki ularni ko‘rganda ularning ortidagi manipulyatsiyani anglay bilishi va unga qarshi o‘zining ilmiy, ma‘naviy hamda mantiqiy raddiyasini bera olishi kerak. Shundagina shaxs tashqi g‘oyaviy xurujlar qarshisida o‘zining ma‘naviy barqarorligini sivilizatsiyaviy va ekzistensial darajada muvaffaqiyatli himoya qilishga qodir bo‘ladi.

XULOSA. Ma‘naviy immunitet va shaxs barqarorligini shakllantirish masalalarini tizimli hamda ijtimoiy-falsafiy doirada tadqiq etish shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy globallashuv, axborot oqimlarining universallashtuvi va kiber makonning kengayishi davrida ushbu muammo shunchaki individual-pedagogik vazifa bo‘lib qolmay, balki milliy suverenitetni, madaniy-sivilizatsiyaviy o‘zlikni hamda ijtimoiy barqarorlikni saqlab qolishning eng strategik va fundamental shartlaridan biri hisoblanadi. Texnologik inqilob va raqamli reallik insoniyat tarixida sirtqi jihatdan jozibador, ammo ichki mohiyatiga ko‘ra inson ongini parchalashga qaratilgan yangi ma‘naviy tahdidlar xaritasini shakllantirdi. O‘tkazilgan nazariy tahlillar, empirik so‘rovnomalar va pedagogik modellashtrish natijalari asosida quyidagi keng qamrovli ilmiy-falsafiy xulosalar shakllantirildi:

— Ma‘naviy immunitet shunchaki tashqi ijtimoiy ta’sirlarga bo‘lgan passiv himoya reaksiyasi emas, balki shaxsning har qanday tizimli g‘oyaviy xurujlar, mafkuraviy manipulyatsiyalar va axborot-psixologik bosimlar ostida ham o‘zining axloqiy-ma‘naviy yaxlitligini, dunyoqarash mustaqilligini hamda sivilizatsiyaviy daxlsizligini saqlab qolishini ta‘minlovchi subyektiv, dinamik va ko‘p komponentli kognitiv mudofaa tizimidir.

— Zamonaviy sharoitda shaxs barqarorligini faqatgina an‘anaviy stereotiplar, majburiy taqiqlar yoki quruq akademik ma‘ruzalar vositasida shakllantirish mutlaqo samarasiz bo‘lib, bu yondashuv raqamli makonning universalligi qarshisida o‘zini oqlamaydi. Jamiyatda ma‘naviy barqaror muhitni yaratish uchun ta‘lim-tarbiya tizimida bolalarda yoshlikdanoq tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini, kognitiv tahlil madaniyatini, media savodxonlikni va, eng muhimi, axborot gigiyenasini shakllantirishga qaratilgan amaliy-interaktiv ta‘lim modellarini keng joriy etish zarur.

— Milliy qadriyatlar, tarixiy xotira, ona tili va vatanparvarlik tuyg‘usi ma‘naviy immunitetning fundamental va o‘zgarmas yadrosini tashkil etadi. Shaxs o‘z milliy ildizlari, ajdodlar merosi va tarixiy-sivilizatsiyaviy manbalari bilan qanchalik mustahkam bog‘lansa, unda tashqi mafkuraviy viruslarga hamda ommaviy madaniyatning destruktiv elementlariga qarshi tabiiy aks ta’sir ko‘rsatish salohiyati shunchalik yuqori bo‘ladi.

— Shaxs barqarorligini ta‘minlash doimiy rivojlanib boruvchi uzluksiz jarayon bo‘lib, u oila, ta‘lim muassasalari, mahalla va raqamli media institutlarining o‘zaro strategik hamkorligini, umumiy maqsad yo‘lida yaxlit ijtimoiy ekotizim sifatida harakat qilishini taqozo etadi.

Istiqbolda ushbu yo‘nalishdagi ilmiy va amaliy tadqiqotlarni neyropedagogika hamda kognitiv sotsiologiya yutuqlariga tayangan holda, ijtimoiy media platformalari va neyrotarmoqlar muhitida yoshlar ongiga yo‘naltirilayotgan yashirin, latent manipulyatsiyalarni subyektiv va texnologik darajada neytrallashtirishning raqamli-ma‘naviy usullarini ishlab chiqish, shuningdek, global kiber makonda shaxsning kognitiv xavfsizligini ta‘minlashning mukammal falsafiy-metodologik modellarini yaratish doirasida davom ettirish jamiyatning ijtimoiy barqarorligi uchun g‘oyatda maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti, 2021. – 464 b.
2. Karimov I. A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2008. – 176 b.
3. Frankl V. Man’s Search for Meaning. – New York: Washington Square Press, 1985. – 221 p.
4. Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume I: The Rise of the Network Society. – Malden: Blackwell Publishers, 2010. – 656 p.
5. Ergashev I. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. – Toshkent: Akademiya, 2014. – 210 b.
6. Saifnazarov I. Ma‘naviy immunitet va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Falsafa va huquq instituti, 2018. – 188 b.
7. Otamuratov S. Globallashuv va milliy-ma‘naviy xavfsizlik. – Toshkent: O‘zbekiston, 2013. – 240 b.
8. Baudrillard J. Simulacra and Simulation. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 1994. – 164 p.
9. Toffler A. Future Shock. – New York: Bantam Books, 1990. – 576 p.
10. Xusanov B., G‘ulomov J. Ma‘naviyat asoslari va milliy g‘oya. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2020. – 312 b.
11. Tursunov S. Shaxs ma‘naviy barqarorligini shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari // Zamonaviy ta‘lim. – Toshkent, 2023. – № 4. – B. 12–19.